

ENERGETSKA EFIKASNOST U RAFINERIJAMA NAFTE SA POSEBNIM OSVRTOM NA TOPLOTNU ENERGIJU

Dr Stojan SIMIĆ, dipl. inž. maš.

Mašinski fakultet Istočno Sarajevo, Republika Srpska, BIH

Dr Goran ORAŠANIN, dipl. inž. maš.

Mašinski fakultet Istočno Sarajevo, Republika Srpska, BIH

Dr Miroslav STANOJEVIĆ, dipl. inž. maš.

Mašinski fakultet Beograd, SRB

Mr Davor MILIĆ, dipl. inž. maš.

Mašinski fakultet Istočno Sarajevo, Republika Srpska, BIH

E-mail: stojans@modricaoil.com; orasaningoran@yahoo.com; mstanojevic@mas.bg.ac.rs; mdavor82@gmail.com

Telefon: +387-53-810-111, +387-57-340-847; +381-11-3370-249

UVOD

Rafinerije nafte predstavljaju kompleksna procesana postrojenja u kojima se iz sirove nafte dobijaju proizvodi koji imaju primenu u svim oblastima čovekove delatnosti.

Za potrebe proizvodnog procesa u rafinerijama troši se relativno velika količina toplotne energije.

UVOD

Jedan od osnovnih prioriteta savremene proizvodnje u rafinerijama je optimizacija potrošnje toplotne energije.

U radu je prezentovano koji su procesi i postrojenja najveći potrošači toplotne energije kao i gde se pojavljuju najveći gubici toplote u rafinerijama.

Sveobuhvatno su razmotreni potencijali za poboljšanje iskorišćenja toplotne energije.

POTROŠNJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

U rafinerijama se odvijaju procesi separacije, konverzije, procesi obrade u cilju poboljšanja svojstava naftnih poluproizvoda i proizvoda, namešavanje i drugi rafinerijski procesi.

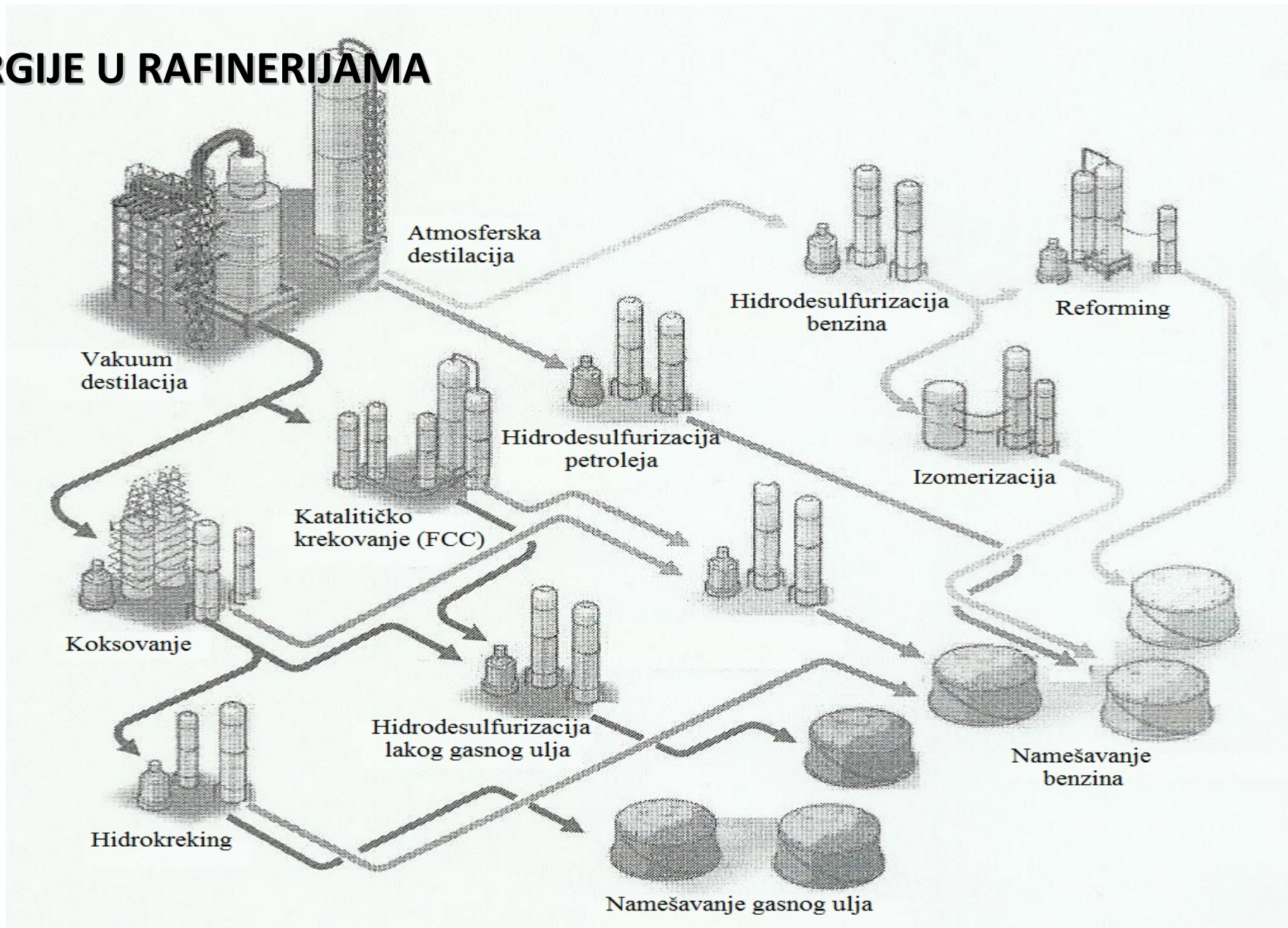
Rafinerije nafte pripadaju oblasti industrije sa značajnom potrošnjom energije za potrebe proizvodnog procesa.

Toplotna energija u savremenim rafinerijama uglavnom se obezbeđuje u sopstvenim energetske postrojenjima.

POTROŠNJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

Slika - Osnovni procesi u rafineriji nafte

POTROŠNJA TOPLLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

Prema podacima U.S. Energy Information Administration (EIA) iz 2010. godine troškovi energije iznose 43% ukupnih operativnih troškova rafinerije nafte.

U evropskim rafinerijama potrošnja energije za vlastite potrebe često prelazi 60% ukupnih operativnih troškova u procesu proizvodnje.

U rafinerijama nafte za preradu 1 t sirove nafte potroši se od 1,5 do 4 MJ energije.

Pri procesu prerade nafte u rafinerijama se potroši oko 93% energije za proizvodnju vodene pare i hlađenje procesnih postrojenja.

POTROŠNJA TOPLLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

Jedinice s pogonskim motorima (pumpe, kompresori, ventilatori, mešalice i dr.) su drugi najveći potrošači sa udelom od 5% u potrošnji energije.

Zagrevanje, hlađenje i rasveta postrojenja ima udeo manji od 2% u ukupnoj potrošnji energije u rafinerijama.

U savremenim rafinerijama nafte svi procesi imaju relativno veliku specifičnu potrošnju energije po jedinici proizvoda.

Dostupni podaci pokazuju da se u značajnoj meri razlikuju udeli pojedinih proizvodnih procesa u ukupnoj potrošnji energije u rafineriji nafte.

POTROŠNJA TOPLLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

Proces	Udeo u potrošnji energije rafinerije, %
Atmosferska destilacija	25,79
Vakuum destilacija	9,60
Visbrejking	0,04
Koksovanje	0,27 ÷ 4,61
Katalitičko krekovanje	7,66
Katalitičko hidrokrekovanje	4,41
Katalitička hidrodosulfatizacija	18,83
Katalitičko reformisanje	15,13
Alkilacija	2,14 ÷ 3,84
Proizvodnja etera	0,52 ÷ 1,34
Izomerizacija	1,09
Proizvodnja mazivih ulja	4,40

POTROŠNJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

Većina rafinerija nafte koje su izgrađene pre pedeset i više godina projektovana je u doba jeftine energije, odnosno niske cene sirove nafte.

Investitori su davali prednost nižim investicionim ulaganjima, na račun veće potrošnje energije. Zbog toga su izostala brojna rešenja boljeg iskrišćenja toplote u procesu. Korišćenje otpadne toplote dimnih gasova i kondenzata vodene pare bilo je nedovoljno.

Nove rafinerije nafte se projektuju u skladu sa najbolje raspoloživim tehnikama.

POTENCIJI ZA POBOLJŠANJE ISKORIŠĆENJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

Upravljanja energijom u rafinerijama nafte obuhvata upotrebu svih neophodnih sistema sa ciljem da se obezbedi efikasno korišćenje raspoloživih energetske resursa.

U cilju sprovođenja mera energetske efikasnosti u rafinerijama neophodno je obezbediti:

- ❖ **pouzdanost snabdevanje energijom i energentima,**
- ❖ **primenu novih energetski efikasnih tehnologija,**
- ❖ **upotrebu obnovljivih izvora energije,**
- ❖ **smanjenje potrošnje fosilnih neobnovljivih goriva.**

POTENCIJI ZA POBOLJŠANJE ISKORIŠĆENJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

Kad se analiziraju mogućnosti za poboljšanje energetske efikasnosti u obzir se uzimaju svi procesi u rafinerijama i njihova međusobna zavisnost.

Smanjenje potrošnje toplotne energije i iskorišćenje otpadne toplote može se postići na procesnim, energetske i pomoćnim postrojenjima.

Tehničke mere za efikasno iskorišćenje toplotne energije najčešće se primenjuju kod parnih kotlova, procesnih peći i grejača, procesa destilacije, pri distribuciji vodene pare i iskorišćenju otpadne toplote.

POTENCIJI ZA POBOLJŠANJE ISKORIŠĆENJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

Mere energetske efikasnosti sa aspekta potrošnje toplotne energije koje se mogu primeniti kod parnih kotlova u rafinerijama nafte su:

- ❖ povećanje stepena korisnosti kotla,
- ❖ adekvatna priprema kotlovske vode,
- ❖ automatsko odmuljenje kotla,
- ❖ automatska regulacija rada gorionika,
- ❖ smanjenje zapremine dimnih gasova,
- ❖ iskorišćenje toplote dimnih gasova,
- ❖ kvalitetno održavanje.

POTENCIJI ZA POBOLJŠANJE ISKORIŠĆENJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

Mere energetske efikasnosti sa aspekta potrošnje toplotne energije koje se mogu primeniti kod procesnih peći i grejača su:

- ❖ **korišćenje nove generacije gorionika,**
- ❖ **predgrevanje vazduha,**
- ❖ **kontrola zaprljanosti,**
- ❖ **redovna provera i prema potrebi zamena oštećene toplotne izolacije,**
- ❖ **redovno i kvalitetno održavanje.**

POTENCIJI ZA POBOLJŠANJE ISKORIŠĆENJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

Kod procesa destilacije u rafinerijama nafte mere za optimizaciju potrošnje toplotne energije su sledeće:

- ❖ **redovno praćenje i podešavanje procesnih parametara,**
- ❖ **primena novih tehničkih rešenja za unutrašnjost kolone,**
- ❖ **provođenje redovnog remonta.**

POTENCIJI ZA POBOLJŠANJE ISKORIŠĆENJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

Pri distribuciji vodene pare u rafineriji nafte najčešće se primenjuju sledeće mere u cilju optimizacije potrošnje toplotne energije:

- ❖ sakupljanje i vraćanje kondenzata,
- ❖ iskorišćenje otparka,
- ❖ popravljavanje mesta propuštanja kondenzata,
- ❖ redovna provera i zamena oštećene toplotne izolacije,
- ❖ korišćenje odvajača kondenzata boljih karakteristika.

POTENCIJI ZA POBOLJŠANJE ISKORIŠĆENJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

U cilju iskorišćenja otpadne toplote u rafinerijama nafte najčešće se primenjuju sledeće mere:

- ❖ **korišćenje gasa koji se sakuplja na baklji,**
- ❖ **korišćenje otpadne toplotne energije u proizvodnom procesu i za zagrevanje pomoćnih objekata.**

POTENCIJI ZA POBOLJŠANJE ISKORIŠĆENJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

U cilju smanjenja potrošnje toplotne energije na energetske i procesne postrojenja u rafinerijama nafte preduzimaju se odgovarajuće aktivnosti kojima se postižu sledeći efekti:

- ❖ prilagođavanjem kapaciteta parnih kotlova potrebama potrošača energije može se smanjiti potrošnja toplotne energije od 1 do 2%;**
- ❖ podešavanjem stehiometrijskih parametara sagorevanja gorionika za tečno gorivo kod parnih kotlova postiže se smanjenje potrošnje goriva od 0,5 do 1%;**

POTENCIJI ZA POBOLJŠANJE ISKORIŠĆENJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

- ❖ povratom kondenzata iz energane i procesnih postrojenja gubici toplote se mogu smanjiti od 10 do 30%;
- ❖ regulacijom načina sagorevanja kod industrijskih cevnih peći može se povećati stepen korisnosti peći do 4,5%, a samim time i smanjiti potrošnja goriva;
- ❖ zamenom dotrajale i oštećene toplotne izolacije na cevovodima i opremi mogu se smanjiti gubici toplote od 10 do 40%.

POTENCIJI ZA POBOLJŠANJE ISKORIŠĆENJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

U cilju smanjenja potrošnje toplotne energije u rafinerijama nafte kod kojih prilikom projektovanja i izgradnje nisu korišćene najbolje raspoložive tehnike neophodno je izvršiti energetski pregled.

Najčešće se provode preliminarni energetski pregled i detaljni energetski pregled koji se još naziva i energetska studija.

POTENCIJI ZA POBOLJŠANJE ISKORIŠĆENJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

Preliminarni pregledi najčešće se provede od strane predstavnika proizvođača opreme. Oni zajedno sa radnicima koji opslužuju proizvodno postrojenje pronalaze jednostavne i standardne mere za povećanje energetske efikasnosti.

Prilikom ovog pregleda provode se jednostavna merenja potrošnje energije i nakon toga se mogu označiti delovi postrojenja koji zahtevaju detaljniji pregled.

POTENCIJI ZA POBOLJŠANJE ISKORIŠĆENJA TOPLOTNE ENERGIJE U RAFINERIJAMA NAFTE

Detaljni pregled predstavlja tehničku i ekonomsku analizu mogućih projekata uštede energije u postrojenjima i objektima.

U rafinerijama nafte detaljni energetska pregled:

- ❖ daje podatke o trenutnoj potrošnji energije kad je oprema u radnom režimu,**
- ❖ utvrđuje tehnički i ekonomski izvodljiva poboljšanja sa aspekta energetske efikasnosti za postojeću opremu, i**
- ❖ daje dovoljno podataka za procenu tehničke i ekonomske izvodljivosti.**

ZAKLJUČAK

Jedan od prioriteta savremene proizvodnje u rafinerijama je optimizacija potrošnje toplotne energije.

Novoizgrađene rafinerije su projektovane u skladu sa najbolje raspoloživim tehnikama i kod njih postoje relativno male mogućnosti za optimizaciju potrošnje toplotne energije.

U starijim rafinerijama nafte može se izvršiti optimizacija potrošnje toplotne energije.

Najveće mogućnosti za smanjenje gubitaka toplotne energije su kod parnih kotlova, procesnih peći i grejača, procesa destilacije, pri distribuciji vodene pare i dr.

HVALA NA PAŽNJI